פרק שני (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-6 (25 נקודות).

4. מקור — הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

א. על פי מה שלמדת, הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להבין כי מטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי.

הדגם כיצד קושי זה של היהודים בא לידי ביטוי בקטע שלפניך.

(13 נקודות)

> בליל שבת ה־17 באפריל 1942, שנודע לאחר מכן בשם "ליל הדמים", ספג הגטו זעזוע. יותר מחמישים יהודים נגררו מבתיהם באותו לילה ונורו ברחוב. הגטו היה נדהם ומפוחד. האם היה זה סימן לבאות? ואולי האנשים שנורו נחשדו בפעילות בלתי חוקית, והרציחות נועדו לשמש רק אזהרה, ולא יותר מכך?
>
> בסוף אפריל הגיעו לגטו וארשה שניים מחברי בית"ר שנמלטו מן הטבח בלובלין, ודיווחו על מה שקרה בלובלין — למעשה הגטו בלובלין חוסל, ועוד קודם לכן פקד גורל דומה את היהודים במחוזות הקטנים שסביב לובלין. דיווח זה נמסר גם לצ'רניאקוב [יו"ר היודנראט]. הוא השיב לשני הנמלטים כי לדעתו הם מגזימים, ויש בידו הבטחה אישית מהמושל הנאצי הנס פראנק כי שלושה גטאות גדולים בפולין יישארו על כנם — וארשה, ראדום וקראקוב. מכאן שבווארשה אין סיבה לדאגה.
>
> שני חברי בית"ר פנו אל ראש ועדת התיאום הציונית בגטו, אולם תגובתו הייתה: "אל תפיצו סיפורי זוועה. יהודי לובלין לא חוסלו בבלזץ ובסוביבור, הם נמצאים ברובנו ובפינסק. התקבלו מכתבים המוסרים כי ראשי הקהילה עשו למענם סידורים נאותים."
>
> (מעובד על פי מ' ארנס, **דגלים מעל הגטו**, משכל, 2009, עמ' 55-56)

ב. הסבר שתי דילמות של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי", והצג אחת מדרכי ההתמודדות שלהם עם אחת מן הדילמות שהסברת. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. מקור — האידאולוגיה הנאצית ועליית היטלר לשלטון

א. הצג שני עקרונות של האידאולוגיה הנאצית.

הסבר מדוע משכה **האידאולוגיה הנאצית** גרמנים רבים.

(12 נקודות)

ב. לפניך קטע המתאר את המצב בגרמניה בשנים שלפני עליית הנאצים לשלטון.

> לאמִתו של דבר תקופת הפריחה של רפובליקת ויימאר הייתה זוהרת פחות משנדמה. החברה הגרמנית הייתה מפולגת ושסועה, והמשטר הדמוקרטי לא הצליח לאחות את השסעים העמוקים בחברה. המרירות בקרב שכבות רבות באוכלוסייה נשארה במלוא חריפותה. שיעורי האבטלה הגבוהים הביאו פועלים רבים לידי הקצנה.
> חשוב מכול, הדמוקרטיה של ויימאר לא הייתה מסוגלת, אפילו בשנות הפריחה שלה, לגייס בסיס תמיכה מוצק דיו לשם התמודדות עם מגזרים חברתיים רבי עוצמה שהתנגדו לעצם קיומה. שאלת הלגיטמיות שלה עמדה בחריפותה.
> (מעובד על פי א' קרשו, **היטלר, היבריס: 1889-1936**, עם עובד, 2003, עמ' 268-269)

על פי הקטע, הסבר את הגורמים שסייעו לעליית המפלגה הנאצית לשלטון. (13 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, מביניהן לפחות שתי שאלות הכוללות קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. **קטע מקור** — המדיניות הנאצית כלפי היהודים בפולין והחיים בגטו

א. הצג אחד מהצעדים שנקטו הנאצים כדי להפריד בין היהודים לאוכלוסייה הפולנית עד הקמת הגטאות.

הסבר את מטרת ההפרדה.

(10 נקודות)

ב.

הגטו, לאחר שרוקן ממחצית תושביו, "הושאר" בזכות עובדה אחת ויחידה: עבודת כפייה למען מכונת המלחמה הגרמנית. הגטו קיבל אופי של מחנה עבודה. לשכת העבודה של היודנראט הפכה למוסד החשוב ביותר בין מוסדותיו, וגם משטרת הגטו — עיקר תפקידה היה להקפיד שהיהודים ימלאו בדייקנות את "חובת העבודה" שלהם. חובה זו חלה על כל תושבי הגטו. חלקם עבדו בתוך הגטו, ומי שעבדו מחוץ לגטו ולא היה להם מקום עבודה קבוע היו צריכים לבוא בבוקר השכם לרחבת השער של הגטו ולחכות עד שיישלחו למקום עבודה זמני, שאליו הובלו במשמר מזוין של חיילים גרמנים או של מקומיים. בתוך הגטו היו מנהלי עבודה יהודים ומחוץ לגטו היו המנהלים גרמנים או מקומיים. השכר שקיבלו היהודים בעד עבודתם לא עמד בשום יחס למאמצים שהושקעו בה, מרצון או שלא מרצון, ולתפוקה שהגרמנים הפיקו ממנה. בנוסף סיפקו הגרמנים לתושבי הגטו מנות מזון "חינם", אלא שמנות אלה היו בעצם מנות רעב.

(מעובד על פי ד' בראון וד' לוין, **תולדותיה של מחתרת**, תשכ"ב, עמ' 36, 38)

הסבר את מטרות הקמת הגטו, כפי שהן באות לידי ביטוי בקטע, והצג את דרכי הפיקוח על הגטו, על פי הקטע. (15 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

פרק שני (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-6 (25 נקודות).

4. **מקור** — הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

א. על פי מה שלמדת, הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להבין כי מטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי.

הדגם כיצד קושי זה של היהודים בא לידי ביטוי בקטע שלפניך.

(13 נקודות)

בליל שבת ה־17 באפריל 1942, שנודע לאחר מכן בשם "ליל הדמים", ספג הגטו זעזוע. יותר מחמישים יהודים נגררו מבתיהם באותו לילה ונורו ברחוב. הגטו היה נדהם ומפוחד. האם היה זה סימן לבאות? ואולי האנשים שנורו נחשדו בפעילות בלתי חוקית, והרציחות נועדו לשמש רק אזהרה, ולא יותר מכך?

בסוף אפריל הגיעו לגטו וארשה שניים מחברי בית"ר שנמלטו מן הטבח בלובלין, ודיווחו על מה שקרה בלובלין — למעשה הגטו בלובלין חוסל, ועוד קודם לכן פקד גורל דומה את היהודים במחוזות הקטנים שסביב לובלין. דיווח זה נמסר גם לצ'רניאקוב [יו"ר היודנראט]. הוא השיב לשני הנמלטים כי לדעתו הם מגזימים, ויש בידו הבטחה אישית מהמושל הנאצי הנס פראנק כי שלושה גטאות גדולים בפולין יישארו על כנם — וארשה, ראדום וקראקוב. מכאן שבווארשה אין סיבה לדאגה.

שני חברי בית"ר פנו אל ראש ועדת התיאום הציונית בגטו, אולם תגובתו הייתה: "אל תפיצו סיפורי זוועה. יהודי לובלין לא חוסלו בבלזץ ובסוביבור, הם נמצאים ברובנו ובפינסק. התקבלו מכתבים המוסרים כי ראשי הקהילה עשו למענם סידורים נאותים."

(מעובד על פי מ' ארנס, **דגלים מעל הגטו**, משכל, 2009, עמ' 55-56)

ב. הסבר שתי דילמות של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי", והצג אחת מדרכי ההתמודדות שלהם עם אחת מן הדילמות שהסברת. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. מקור — האידאולוגיה הנאצית ועליית היטלר לשלטון

א. הצג שני עקרונות של האידאולוגיה הנאצית.

הסבר מדוע משכה **האידאולוגיה הנאצית** גרמנים רבים.

(12 נקודות)

ב. לפניך קטע המתאר את המצב בגרמניה בשנים שלפני עליית הנאצים לשלטון.

> לאמִתו של דבר תקופת הפריחה של רפובליקת ויימאר הייתה זוהרת פחות משנדמה. החברה הגרמנית הייתה מפולגת ושסועה, והמשטר הדמוקרטי לא הצליח לאחות את השסעים העמוקים בחברה. המרירות בקרב שכבות רבות באוכלוסייה נשארה במלוא חריפותה. שיעורי האבטלה הגבוהים הביאו פועלים רבים לידי הקצנה.
> חשוב מכול, הדמוקרטיה של ויימאר לא הייתה מסוגלת, אפילו בשנות הפריחה שלה, לגייס בסיס תמיכה מוצק דיו לשם התמודדות עם מגזרים חברתיים רבי עוצמה שהתנגדו לעצם קיומה. שאלת הלגיטימיות שלה עמדה בחריפותה.
> (מעובד על פי א' קרשו, **היטלר, היבריס: 1889-1936**, עם עובד, 2003, עמ' 268-269)

על פי הקטע, הסבר את הגורמים שסייעו לעליית המפלגה הנאצית לשלטון. (13 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, מביניהן לפחות שתי שאלות הכוללות קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. **קטע מקור** — המדיניות הנאצית כלפי היהודים בפולין והחיים בגטו

א. הצג אחד מהצעדים שנקטו הנאצים כדי להפריד בין היהודים לאוכלוסייה הפולנית עד הקמת הגטאות.

הסבר את מטרת ההפרדה.

(10 נקודות)

ב.

הגטו, לאחר שרוקן ממחצית תושביו, "הושאר" בזכות עובדה אחת ויחידה: עבודת כפייה למען מכונת המלחמה הגרמנית. הגטו קיבל אופי של מחנה עבודה. לשכת העבודה של היודנראט הפכה למוסד החשוב ביותר בין מוסדותיו, וגם משטרת הגטו — עיקר תפקידה היה להקפיד שהיהודים ימלאו בדייקנות את "חובת העבודה" שלהם. חובה זו חלה על כל תושבי הגטו. חלקם עבדו בתוך הגטו, ומי שעבדו מחוץ לגטו ולא היה להם מקום עבודה קבוע היו צריכים לבוא בבוקר השכם לרחבת השער של הגטו ולחכות עד שיישלחו למקום עבודה זמני, שאליו הובלו במשמר מזוין של חיילים גרמנים או של מקומיים. בתוך הגטו היו מנהלי עבודה יהודים ומחוץ לגטו היו המנהלים גרמנים או מקומיים. השכר שקיבלו היהודים בעד עבודתם לא עמד בשום יחס למאמצים שהושקעו בה, מרצון או שלא מרצון, ולתפוקה שהגרמנים הפיקו ממנה. בנוסף סיפקו הגרמנים לתושבי הגטו מנות מזון "חינם", אלא שמנות אלה היו בעצם מנות רעב.

(מעובד על פי ד' בראון וד' לוין, **תולדותיה של מחתרת**, תשכ"ב, עמ' 36, 38)

הסבר את מטרות הקמת הגטו, כפי שהן באות לידי ביטוי בקטע, והצג את דרכי הפיקוח על הגטו, על פי הקטע. (15 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

פרק שני (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 4-6 (25 נקודות).

4. מקור — הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

א. על פי מה שלמדת, הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להבין כי מטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי.

הדגם כיצד קושי זה של היהודים בא לידי ביטוי בקטע שלפניך.

(13 נקודות)

בליל שבת ה־17 באפריל 1942, שנודע לאחר מכן בשם "ליל הדמים", ספג הגטו זעזוע. יותר מחמישים יהודים נגררו מבתיהם באותו לילה ונורו ברחוב. הגטו היה נדהם ומפוחד. האם היה זה סימן לבאות? ואולי האנשים שנורו נחשדו בפעילות בלתי חוקית, והרציחות נועדו לשמש רק אזהרה, ולא יותר מכך?

בסוף אפריל הגיעו לגטו וארשה שניים מחברי בית"ר שנמלטו מן הטבח בלובלין, ודיווחו על מה שקרה בלובלין — למעשה הגטו בלובלין חוסל, ועוד קודם לכן פקד גורל דומה את היהודים במחוזות הקטנים שסביב לובלין. דיווח זה נמסר גם לצ'רניאקוב [יו"ר היודנראט]. הוא השיב לשני הנמלטים כי לדעתו הם מגזימים, ויש בידו הבטחה אישית מהמושל הנאצי הנס פראנק כי שלושה גטאות גדולים בפולין יישארו על כנם — וארשה, ראדום וקראקוב. מכאן שבווארשה אין סיבה לדאגה.

שני חברי בית"ר פנו אל ראש ועדת התיאום הציונית בגטו, אולם תגובתו הייתה: "אל תפיצו סיפורי זוועה. יהודי לובלין לא חוסלו בבלזץ ובסוביבור, הם נמצאים ברובנו ובפינסק. התקבלו מכתבים המוסרים כי ראשי הקהילה עשו למענם סידורים נאותים."

(מעובד על פי מ' ארנס, **דגלים מעל הגטו**, משכל, 2009, עמ' 55-56)

ב. הסבר שתי דילמות של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי", והצג אחת מדרכי ההתמודדות שלהם עם אחת מן הדילמות שהסברת. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. מקור — האידאולוגיה הנאצית ועליית היטלר לשלטון

א. הצג שני עקרונות של האידאולוגיה הנאצית.

הסבר מדוע משכה **האידאולוגיה הנאצית** גרמנים רבים.

(12 נקודות)

ב. לפניך קטע המתאר את המצב בגרמניה בשנים שלפני עליית הנאצים לשלטון.

> לאמִתו של דבר תקופת הפריחה של רפובליקת ויימאר הייתה זוהרת פחות משנדמה. החברה הגרמנית הייתה מפולגת ושסועה, והמשטר הדמוקרטי לא הצליח לאחות את השסעים העמוקים בחברה. המרידות בקרב שכבות רבות באוכלוסייה נשארה במלוא חריפותה. שיעורי האבטלה הגבוהים הביאו פועלים רבים לידי הקצנה.
> חשוב מכול, הדמוקרטיה של ויימאר לא הייתה מסוגלת, אפילו בשנות הפריחה שלה, לגייס בסיס תמיכה מוצק דיו לשם התמודדות עם מגזרים חברתיים רבי עוצמה שהתנגדו לעצם קיומה. שאלת הלגיטמיות שלה עמדה בחריפותה.
> (מעובד על פי א' קרשו, **היטלר, היבריס: 1889-1936**, עם עובד, 2003, עמ' 268-269)

על פי הקטע, הסבר את הגורמים שסייעו לעליית המפלגה הנאצית לשלטון. (13 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, מביניהן לפחות שתי שאלות הכוללות קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. קטע מקור — המדיניות הנאצית כלפי היהודים בפולין והחיים בגטו

א. הצג אחד מהצעדים שנקטו הנאצים כדי להפריד בין היהודים לאוכלוסייה הפולנית עד הקמת הגטאות.

הסבר את מטרת ההפרדה.

(10 נקודות)

ב.

הגטו, לאחר שרוקן ממחצית תושביו, "הושאר" בזכות עובדה אחת ויחידה: עבודת כפייה למען מכונת המלחמה הגרמנית. הגטו קיבל אופי של מחנה עבודה. לשכת העבודה של היודנראט הפכה למוסד החשוב ביותר בין מוסדותיו, וגם משטרת הגטו — עיקר תפקידה היה להקפיד שהיהודים ימלאו בדייקנות את "חובת העבודה" שלהם. חובה זו חלה על כל תושבי הגטו. חלקם עבדו בתוך הגטו, ומי שעבדו מחוץ לגטו ולא היה להם מקום עבודה קבוע היו צריכים לבוא בבוקר השכם לרחבת השער של הגטו ולחכות עד שיישלחו למקום עבודה זמני, שאליו הובלו במשמר מזוין של חיילים גרמנים או של מקומיים. בתוך הגטו היו מנהלי עבודה יהודים ומחוץ לגטו היו המנהלים גרמנים או מקומיים. השכר שקיבלו היהודים בעד עבודתם לא עמד בשום יחס למאמצים שהושקעו בה, מרצון או שלא מרצון, ולתפוקה שהגרמנים הפיקו ממנה. בנוסף סיפקו הגרמנים לתושבי הגטו מנות מזון "חינם", אלא שמנות אלה היו בעצם מנות רעב.

(מעובד על פי ד' בראון וד' לוין, **תולדותיה של מחתרת**, תשכ"ב, עמ' 36, 38)

הסבר את מטרות הקמת הגטו, כפי שהן באות לידי ביטוי בקטע, והצג את דרכי הפיקוח על הגטו, על פי הקטע. (15 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן מקורות.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. מקור — גרמניה: מדמוקרטיה לנאציזם

א. לפניך כרזת תעמולה של המפלגה הנאצית משנות ה־30. הצג את העיקרון באידאולוגיה הנאצית שבא לידי ביטוי בכרזה, והסבר כיצד הכרזה מבטאת עיקרון זה. (13 נקודות)

הכיתוב בכרזה: "כן! פיהרר, אנחנו תומכים בך!"

ב. הסבר שניים מהגורמים לנכונותו הנרחבת של העם הגרמני לתמוך במפלגה אנטי דמוקרטית. (12 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק, ובהן לפחות שתי שאלות שיש בהן מקורות.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-3 (25 נקודות).

1. **מקור — האידאולוגיה הנאצית ויישומה**

לפניך קטע מדבריהם של מנהיגים בכירים במשטר הנאצי, העוסק בעמים הסלָבים הכבושים.

קרא את הקטע, וענה על שני הסעיפים א-ב.

> אנו גזע האדונים, ועלינו לשלוט ביד חזקה אך צודקת. אני אסחט את הארץ הכבושה עד הטיפה האחרונה. לא באתי לכאן לזרוע ברכה. התושבים מוכרחים לעבוד, לעבוד ושוב לעבוד. לא באנו לכאן לחלק מתנות, באנו כדי ליצור את הבסיס לניצחון. אנו גזע האדונים, ועלינו לזכור כי הפועל הגרמני הנחות ביותר הוא מבחינה גזעית וביולוגית בעל ערך רב אלפי פעם יותר מהאוכלוסייה המקומית.
>
> הסלבים צריכים לעבוד בשבילנו, אם איננו זקוקים להם — הם יכולים למות.
>
> (מעובד על פי ו', ל' שיירר, **עלייתו ונפילתו של הרייך השלישי**, כרך שני, שוקן, 1985, עמוד 776)

א. הסבר את העיקרון באידאולוגיה הנאצית הבא לידי ביטוי בקטע. (10 נקודות)

ב. הצג שלושה צעדים שנקטו הנאצים ליישום האידאולוגיה הנאצית במסגרת "הסדר החדש" — צעד אחד לפחות על פי הקטע.

(בסעיף זה אין לכתוב על הצעדים שננקטו נגד היהודים.) (15 נקודות)

פרק שני (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6.

4. מקור — דילמות של ראשי היודנראט

א. לפניך קטע מן הנאום שנשא יעקב גֶנס, ראש היודנראט בגטו וילנה, באספת מנהלים ושוטרים יהודים ב־ 15 במאי 1943.

> הזמנתי אתכם לכאן כדי להשמיע באוזניכם את הדברים הבאים:
> הייתי בימים אלה בגסטפו ושוחחתי עם אחד המפקדים בעניין האקדחים. חייב אני לומר לכם שאין הוא שוטה כלל. הוא אמר: "הגטו נחוץ מאוד מבחינה כלכלית, אבל אתם מסתכנים כמו טיפשים, ואם תועמד שאלת הביטחון — אמחק אתכם! אפילו אם יהיו לכם 30, 40 או 50 אקדחים — גם אז לא תוכלו להינצל, אלא רק תחישו את אסונכם".
> לשם מה קראתי לכם? פשוט משום שהיום אסרו שוב יהודי בעבור מסחר באקדח. איני יודע כיצד יסתיים העניין. המקרה הקודם הסתיים בכי טוב, בשביל הגטו. אבל אני יכול לומר לכם שאם הדבר יישנה, יענישו אותנו בחומרה. ייתכן שייקחו את כולם מגיל 60 ומעלה או ילדים [...] עיינו בדבר והחליטו אם אמנם כדאי כל זה!!!
> אתם חייבים להשגיח איש על רעהו [...] אין זאת מלשינות. מלשינות תהיה אם אתם תחרישו ואנשים יסבלו.
> (מעובד על פי י' ארד, י' גוטמן וא' מרגליות [עורכים], **השואה בתיעוד**, יד ושם, 1978, עמ' 361)

מהי הדילמה שבאה לידי ביטוי **בקטע**? הסבר את השיקולים שהציג בדבריו ראש היודנראט בגטו וילנה. (13 נקודות)

ב. הסבר דילמה אחרת, **שאין לה ביטוי בקטע**, שעמדה לפני חברי יודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי", והצג שתי דרכי התמודדות שלהם עם דילמה זו. (12 נקודות)

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק.
מבין השאלות שבחרת, לפחות שתי שאלות חייבות לכלול קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3.

1. **מקור** — האידאולוגיה הנאצית והמדיניות כלפי היהודים (1933-1939)

א. לפניך קטע המתאר את רדיפות היהודים בגרמניה לאחר עליית המפלגה הנאצית לשלטון.

> רוב החברה הגרמנית, שיצאה בדוחק משנים של משבר, האמינה כי המשטר החדש מביא פתרונות שייתנו מענה לשאיפות ולאינטרסים של המגזרים השונים בחברה. אמונה זו שרדה בזכות תחושה חדשה של מטרה, של סדרת הצלחות בזירה הבין־לאומית, ויותר מכול בזכות האמונה האיתנה בפיהרר. רוב החברה קיבלה, אם בדרך סבילה ואם לאו, את הצעדים נגד היהודים: אהדה ליהודים היה בה משום אי־אמון בצדקת דרכו של היטלר [...]
>
> נוכחות היהודים בברֵכות שחייה ציבוריות הייתה נושא מרכזי בדמיון הפורנוגרפי הנאצי: הוא ביטא את הסלידה הארית ה"בריאה" למראה הגוף היהודי, את הפחד מפני זיהום אפשרי עקב הרחצה בשטח הבּרֵכה, והמפורש מכול, את הסכנה שבעירום יהודי. הנושא עלה גם בספרות הנאצית. באחד הספרים [רומאן] מתוארים יהודים המטרידים אישה ארית בברֵכת שחייה, והיא קוראת: "החזירים היהודים האלה הורסים אותנו, הם מזהמים את דמנו, והדם הוא הדבר הטוב היחיד שיש לנו".
>
> (מעובד על פי ש' פרידלנדר, **גרמניה הנאצית והיהודים — שנות הרדיפות, 1933-1939**, עם עובד, 1998, עמ' 140, 146-147)

הצג את דימוי היהודי באידאולוגיה הנאצית, כפי שהוא בא לידי ביטוי בקטע.

הסבר על פי הקטע מדוע דימוי זה התקבל על ידי גרמנים רבים.

(15 נקודות)

ב. הצג את אירועי "ליל הבדולח", והסבר כיצד הם מבטאים החרפה במצב היהודים בגרמניה.

(10 נקודות)

/המשך בעמוד 3/

בשאלון זה ארבעה פרקים. עליך לענות על ארבע שאלות — שאלה אחת מכל פרק.
מבין השאלות שבחרת, לפחות שתי שאלות חייבות לכלול קטע מקור.

נושא א — טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3.

1. מקור — החיים בגטאות

א. הסבר את המטרות של הנאצים בהקמת הגטאות: מטרה אחת מוצהרת ושתי מטרות סמויות (לא מוצהרות). (13 נקודות)

ב. הנאצים רצו ליצור אשליה של ממשל עצמי של היהודים בגטאות.
הסבר כיצד אשליה זו באה לידי ביטוי בבול הדואר שלפניך.* (12 נקודות)

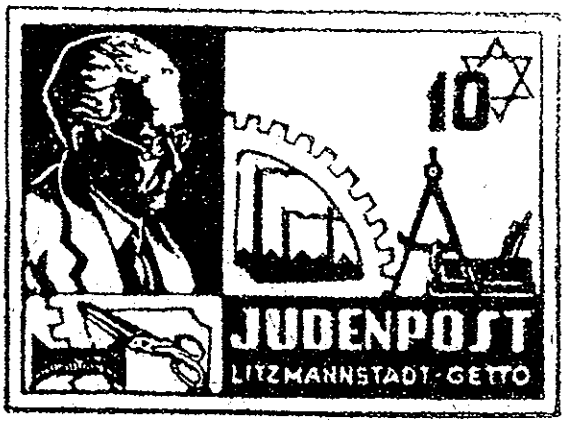

(מתוך ארכיון בית לוחמי הגטאות)

* הכיתוב שבבול הדואר (בגרמנית): "דואר היהודים, גטו ליצמנשטט" (גטו לודז').

* הדיוקן שבבול הוא של מרדכי חיים רומקובסקי, ראש היודנראט בגטו לודז'.

10. **הגטאות ודרכי ההתמודדות של היהודים**

א. הסבר מדוע הקימו הנאצים את הגטאות, והצג את הדרכים שנקטו כדי לפקח עליהם.
(10 נקודות)

ב. הרב ניסנבוים אמר בחודשים הראשונים לקיום גטו וארשה: "זוהי שעה של קידוש החיים ולא של קידוש השם במוות".
הסבר את דבריו, והצג שתי דוגמאות מתחומים שונים למימוש רעיון זה בחיי היום־יום בגטו. (10 נקודות)

1. **קטע מקור — האידאולוגיה הנאצית ויישומה**

א. הקאנצלר [היטלר] חתר לבטל את הגורמים שהביאו לחולשת גרמניה. הוא הציב לעצמו מטרה להקים קיסרות המשתרעת מן האוקיינוס האטלנטי עד הרי אורל.
גזע האדונים הטהורים שלו, הקם לתפוס את המקום המגיע לו, יילחם על הקיסרות הזאת ויזכה בה. אם יקומו נגדו ארצות אחרות, הוא ימחץ אותן. אם יש עמים שמקומם מנוגד לתכניותיו, הוא יושיב אותם במקומות אחרים. אם אין הגזעים תואמים את הדימוי שלו, הוא ינפה, ישביח, יחסל, עד שתתאים המציאות לתפיסתו.

(מעובד על פי י' פסט, **היטלר: דיוקנו של לא־איש**, כתר, 1986, כרך ראשון, עמ' 395)

הסבר שניים מעקרונות האידאולוגיה הנאצית הבאים לידי ביטוי בקטע.
הדגם כיצד קידם היטלר את המימוש של אחד מעקרונות אלה במדיניותו.
(13 נקודות)

2. **האידאולוגיה הנאצית והמשטר הנאצי**

א. הסבר שניים מעקרונות האידאולוגיה הנאצית: עיקרון אחד הקשור ליהודים, ועיקרון אחר הקשור לעם הגרמני בלבד. (10 נקודות)

ב. הצג שלושה צעדים המבטאים את המעבר של גרמניה מדמוקרטיה לנאציזם בשנים 1933-1935, והסבר כיצד אחד מצעדים אלה פגע ביהודים בגרמניה. (15 נקודות)

3. **החיים בגטו עד "הפתרון הסופי"**

א. הצג שלושה מקשיי החיים בגטו עד תחילת ביצוע "הפתרון הסופי", והסבר שתי השפעות של קשיים אלה על המשפחה היהודית בגטו. (13 נקודות)

ב. בחר בשניים מהגופים שפעלו בגטו, והסבר כיצד כל אחד מהם הקל על ההתמודדות עם תנאי החיים בגטו בתקופה זו. (12 נקודות)

3. הגטו עד תחילת ביצוע "הפתרון הסופי"

א. הצג שתיים מן המטרות שהיו לנאצים בהקמת הגטאות: מטרה אחת מנצחרת ומטרה אחת סמויה.

אילו קשיים היו ליהודים בגטו בעקבות מימוש המטרה הסמויה שהצגת?

(13 נקודות)

ב. הסבר מדוע החליטו הנאצים להקים יודנראט, והצג שתי דרכים שבהן סייע היודנראט ליהודים, עד ביצוע "הפתרון הסופי". (12 נקודות)

2. האידאולוגיה הנאצית והצעדים נגד היהודים עם כיבוש פולין

א. הסבר מה ייחודה של האנטישמיות הנאצית, והצג את הדימוי של היהודי באנטישמיות זו.

(12 נקודות)

ב. הצג שני צעדים בתחומים שונים שנקטו הנאצים נגד היהודים בפולין עד ריכוזם בגטאות, והסבר את אחת המטרות של הנאצים בנקיטת צעדים אלה. (13 נקודות)

3. הגטאות

א. הסבר כיצד השפיעו תנאי הקיום הקשים בגטאות על חיי המשפחה בהם.

בתשובתך כְּתוֹב גם על דרכי ההתמודדות עם קשיים אלה. (13 נקודות)

ב. הסבר מה הייתה החשיבות של הפעילות בתחום התרבות עבור היהודים בגטאות, ומדוע אִפשרו הנאצים פעילות זו בגטאות מסוימים. (12 נקודות)